

Idag för 30 år sedan krossade Kuba apartheid

Detta är om ett jubileum som bolagsmedierna inte kommer att uppmärksamma, trots att det hade avgörande betydelse för Afrikas historia. Så om detta må vi berätta!

Nelson Mandela: ?Cuito Cuanavale var en milsten i kampen för södra Afrikas frihet.?

Idag för 30 år sedan led Sydafrikas rasisttrupper ett förödande nederlag i södra Angola. Det var början till slutet för rasistregimen, som backades upp av USA och Storbritannien. Kuba hade ända sedan Angolas självständighet 1975 säkrat landets oberoende mot invasion utifrån. Efter 13 år mötte de vita trupperna sitt definitiva nederlag, besegrade av svarta, mestiser och vita. Det blev en enorm inspiration för kampen för frihet i Sydafrika och apartheidregimen hämtade sig aldrig efter detta.

Mellan 1987 och 1988 fördes en rad avgörande fältslag runt staden Cuito Cuanavale i sydöstra Angola. De var de största militära kraftmätningarna i Afrika sedan andra världskriget. På ena sidan stod de väpnade trupperna från Kuba, Angola och Namibias befrielseorganisation SWAPO. På den andra sidan det rasistiska Sydafrikas ?försvarstrupper?, med stöd av UNITA, en sydafrikansk stödorganisation. Här fanns också Namibiska trupper, då Namibia (dåvarande Sydvästafrika) ockuperades av Sydafrika. Bakom Sydafrika stod mäktiga makter som USA och Storbritannien.

Cuito Cuanavale var en avgörande vändpunkt i kampen mot apartheid. Från november 1987 till mars 1988 så försökte de sydafrikanska trupperna upprepade gånger att inta Cuito Cuanavale. De misslyckades. I södra Afrika hade kampen fått en legendarisk status. Segern anses som sammanbrottet för apartheid: ett nederlag för Sydafrikas trupper som förändrade maktbalansen i regionen och kraftigt bidrog till slutet på det rasistiska styret i Sydafrika. Cuito Cuanavale satte definitivt stopp för Pretorias mål att etablera regional hegenomi i södra Afrika. En strategi som var vital för att bevara apartheidsystemet. Sydafrikas nederlag medförde omgående Namibias frihet och skyndade på sammanbrottet för apartheid. Slaget beskrivs ofta som apartheidens Stalingrad. Kubas insats var avgörande. Kuba stod för förstärkningar, material och planering.

I juli 1987 startade de angolanska styrkorna, FAPLA, en offensiv mot Sydafrikas stödtrupper UNITA. De kubanska rådgivarna motsatte sig denna operation då den skulle skapa förutsättningar för en sydafrikansk invasion. Och det var precis det som hände. Sydafrika invadera och stoppade de angolanska styrkorna. Efter stora mänskliga och materiella förluster var angolanserna tvungna att retirera till den strategiskt belägna staden Cuito Cuanavale.

Efter hand som striden koncentrerades till Cuito Cuanavale hamnade de angolanska styrkorna i en extremt allvarlig och utsatt situation. Angolas elittrupper stod inför fysiks förintelse. Det innebar i sin tur omedelbar fara för Angolas oberoende. Om Cuito Cuanavale skulle falla för Sydafrika skulle resten av Angola vara öppen för invasionstrupperna. Den angolanska generalen Antonio

dos Santos underströk stadens betydelse när han sade att om Sydafrika skulle segra där, så var vägen öppen mot norra Angola och huvudstaden Luanda.

Sydafrika hade bestämt att fortsätta den framgångsrika militära offensiven till ett dödligt slag mot ett självständigt Angola. Pretoria skickade sina bästa trupper och mest sofistikerade utrustning (gissa var den utrustningen kom ifrån) för att inta Cuito. Efterhand som läget för angolanserna blev kritiskt bad Angolas regering Kuba om hjälp. 15 november 1987 beslutade Kuba att förstärka sina styrkor på plats genom att skicka nya trupper, vapen och utrustning. Detta innefattade stridsvagnar, artilleri, luftvärnsvapen och flygplan. Den kubanska truppstyrkan steg efterhand till över 50 000 man. För ett litet land som Kuba motsvarar det som om USA skulle skickat över en miljon man, eller Kanada över hundratusen.

Det kubanska åtagandet var enormt. Och man tog en stor risk. Fidel Castro sade själv att den kubanska revolutionen hade satt sin egen existens på spel. Det riskerade ett enormt slag mot en av de starkaste makterna i tredje världen, mot en av de rikaste makterna, med en avsevärd industriell och teknologisk nivå, beväpnad till tänderna, så långt från vårt lilla land och med våra egna resurser, våra egna vapen. Vi tog till och med risken av att försvaga vårt eget försvar, och vi gjorde det. Vi använde våra fartyg, och bara våra egna och vi använde vår utrustning för att få tillstånd en förändrad styrkebalans, vilket gjorde framgång möjligt. Vi satte allt på spel i denna aktion.?

Den kubanska ledningen ansåg det helt nödvändigt att Cuito Cuanavale inte föll. En sydafrikansk seger skulle innebära att de bästa angolanska styrkorna skulle förintas, och det skulle i sin fortsättning innebära slutet på Angola som ett oberoende land. Det kubanska ledarskapet bestämde också att gå längre än bara försvaret av Cuito Cuanavale. De beslutade att sätta in de styrkor som behövdes och genomföra de aktioner som krävdes för att en gång för alla göra slut på Sydafrikas aggression mot Angola och tillfoga rasistregimen ett avgörande slag. Ett framgångsrikt försvar av Cuito Cuanavale skulle bli förspelet till en större insats som skulle förändra styrkebalansen i hela regionen.

Sydafrikas attacker för att inta Cuito Cuanavale stoppades av kubaner och angolaner. Medan sydafrikanerna ägnade sig åt Cuito Cuanavale så nådde kubanerna en strategisk fördel genom en sidmanöver. Väster om Cuito Cuanavale och längs med den angolansk-namibiska gränsen satte Havanna in 40 000 man, stödda av 30 000 angolaner och 3 000 SWAPO-trupper. Pretoria hade lämnat flanken oskyddad i försöken att krossa Cuito Cuanavale och blottades för ett motanfall.

Kubanerna, tillsammans med angolaner och SWAPO, avancerade snabbt mot Namibia. Den snabba framryckningen exponerade de sydafrikanska truppernas sårbarhet också i norra Namibia. Så sårbara hade de blivit att en sydafrikansk officer medgav att ?hade kubanerna attackerat Namibia hade de kunnat rycka fram. Vi hade inte kunnat stoppa dem. ? Detta underströks ytterligare i slutet på 1988 vid Calueque och Tchippia, där sydafrikanerna led allvarliga nederlag. Något som beskrevs av en sydafrikansk tidning som ?en förkrossande förödmjukelse?. [alltså att det vita herrefolket fick stryk av de föraktade svarta]. Kuba tog också makten i luften. Efter flera nederlag och efter att också ha förlorat luftherraväldet så retirerade rasisterna från Angola.

Förlusten på slagfältet tvingade Sydafrika till förhandlingsbordet. Det resulterade i Namibias oberoende och påskyndade på ett dramatiskt sätt slutet för apartheid. Styrkebalansen hade ändrats i grunden. Den ansedde forskaren Victoria Brittan säger att Cuito Cuanavale blev ?en symbol över hela kontinenten på att apartheid och dess armé inte längre var oöverbinnerlig?. I ett tal i juli 1991 som Nelson Mandela gav vid sin första utlandsresa, som naturligt nog gick till Kuba, underströk han Kubas avgörande roll:

?Det kubanska folket innehar en speciell plats i de afrikanska folkens hjärtan. De kubanska internationalisterna har givit ett bidrag till afrikanskt oberoende, frihet och rättvisa som saknar motstycke. Det gäller de principer och den osjälviskhet som Kuba står för. Vi i Afrika är vana vid att vara offer för länder som vill dela upp våra länder eller undergräva vår suveränitet. Det har inte förr hänt i Afrikas historia att ett annat folk rest sig för att försvara oss. Segern över apartheidarmén var en inspiration för folkens kamp i Sydafrika! Utan segern vid Cuito Cuanavale hade vår organisation [ANC] inte blivit tillåten. Segern över rasistarmén vid Cuito Cuanavale gjorde det möjligt för mig att vara här idag! Cuito Cuanavale var en milsten i kampen för södra Afrikas befrielse!?

1994 deklarerade Mandela: ?Om alla sydafrikaner idag åtnjuter demokratiska rättigheter; om de äntligen kan ta itu med den skrikande fattigdomen från ett system som förnekade dem de mest elementära bekvämligheterna i livet, så är det också på grund av

Kubas osjälviska stöd till kampen för frihet åt alla Sydafrikas folk och till länderna i regionen. Frihet från det inhumana och destruktiva apartheid. För det tackar vi det kubanska folket med hela våra hjärtan.?

Striderna 1987 till 1988 i Angola blev ett dödligt slag mot apartheidregimen. Slaget vid Cuito Cuanavale gjorde slut på drömmen (mardrömmen för regionens majoritet) att etablera sydafrikansk hegemoni över hela södra Afrika för att förlänga rasistregimens existens.

Ovanstående är ett utdrag från en längre artikel i Counterpunch om Kubas internationalism i södra Afrika.

CSC 180322

Mer att läsa finns på svensk-kubanskas hemsida om Kubas insatser i Afrika. Gå in på ?Om Kuba? och klicka på ?Internationell solidaritet? i rullisten. Svensk-Kubanska har också föredragshållare som är kunniga på området. De är gratis att anlita!